

DE GROENE AMSTERDAMMER

Dichters & Denkers

Een dronken lor

Cyrille Offermans

6 april 2022 – verschenen in nr. 14

In de rechterbovenhoek van het voorplat zit een mooi rond gaatje, diameter: negen millimeter. Bij nader inzien zit het trouwens niet alleen in het voorplat, maar in het hele boek, tot en met de achterflap. Curieus. Het vermoeden dat een verveelde kantoorbediende de kracht van zijn nieuwe perforator heeft willen beproeven moet met het oog op de titel – *Het licht aan het einde van de loop* – meteen worden verworpen. Het gaat om een kogelgat. Dan moet dat ‘licht’ wel verwijzen naar de ruimte die zich aan de kogel voordoet vlak voordat hij wordt afgeschoten. Welk spel wordt hier gespeeld?

Martin Michael Driessen geeft nog een hint. Aan de tekst van zijn novelle gaat een motto van William Blake en een (vertaald) gedicht van A.E. Housman, als een soort tweede motto, vooraf. Housman is een klassieke Engelse dichter (1859-1936), maar het origineel van het geciteerde gedicht kan ik met de beste wil van de wereld niet vinden. Zou Driessen, romanschrijver, toneel- en operaregisseur en nadrukkelijk van vele andere markten thuis, het wellicht niet alleen vertaald maar ook zelf geschreven hebben?

Het gaat over ‘een kogel gevonden bij Clenchwarton’, een oude kogel blijkbaar, uit een voorbije tijd, onbruikbaar en ongebruikt. ‘Voor bloed en wonden ooit gemaakt/ Maar ongeschonden, zonder schuld./ Hij heeft zijn missie niet vervuld/ En nooit een jongenslijf geraakt.’ Dat is in zekere zin een geruststelling: in dit boek zal het niet gaan om een verheerlijking van geweld. Maar een boek over een oude kogel? Dat is inderdaad het waagstuk dat Driessen onderneemt.

Sterker nog, de vertellende ik-figuur is een kogel, naamloos, maar gelukkig wel uitgerust met antropomorfe trekken. Hij kan zien, horen, ruiken, voelen, hij kan redeneren en argumenteren als de beste, is veelzijdig belezen, maar mist een wezenlijke menselijke eigenschap: hij kan niet op eigen kracht bewegen. Hij kan hoogstens hopen dat hij in handen valt van iemand die het beste met hem en de wereld voorheeft.

De kogel begint zijn literaire loopbaan in het nachtkastje van een tandarts

De kogel begint zijn literaire loopbaan in het nachtkastje van een tandarts in Palm Beach. Aanvankelijk staat hij met negen soortgenoten ‘recht op in een kartonnen doosje’, even later verhuist hij met vijf collega’s in een cod die ze. Het motto luidt: Tussens paltoegen en vuurvaren is sprake van een versimd en wewelijk, noodzakelijke functionaliteiten zoals inloggen mogelijk te maken. Groene.nl gebruikt geen cookies, polygraaf verte kies en deelt geen informatie met adverteerders, sociale media platformen, maar Meer informatie is beschikbaar in onze privacy- en cookieverklaring. En dat blijkt het geval. Op grond van wat zij – de slanten horen maken ze op dat Nancy, de vrouw van de tandarts, het aanlegt met Bill, de tuinman, een mannetjesputter. Het steunen en kreunen is niet van de lucht, verrassend zijn haar ordinaire aanmoedigen. De tandarts komt onverwacht thuis en betrap het

overrijverige duo *in flagrante*. Driessen – of moet ik zeggen: de kogel – kent zijn melodramatische klassieken, de tandarts jaagt Bill de deur uit, maar in plaats van naar zijn colt grijpt hij, hartpatiënt, naar het doosje met pillen tegen zijn hoge bloeddruk, en stamelt vergevingsgezinde woorden naar zijn Nancy.

Volgens de regels van het spel dat de auteur speelt heeft Henry – en dus de verteller – niets te zeggen over zijn verdere lotgevallen. Maar de auteur, Driessen, natuurlijk wel. En ik moet zeggen: hij speelt het spel met verve, geestig en vindingrijk. Henry komt in handen van een drugs crimineel en vervolgens in een typisch links-liberaal, intellectueel milieu, eindelijk een plek waar auteur en protagonist zich thuis voelen. De man, Lenny, is vertaler en gunt Henry een plek op de hoogste plank van een boekenkast, pal achter het werk van Herman Melville. Lenny is een goed mens, maar ook een weinig avontuurlijk type en zeker niet gewelddadig. ‘Nooit een uitbarsting, nooit een zucht van wanhoop.’

Er komt leven in de brouwerij met de komst van een man op een motor, een Nederlandse schrijver, niemand minder dan Michael, de literaire incarnatie van de auteur van dit boek. Lenny is de beoogde vertaler van een boek in wording van ‘de Hollander’, en dat leidt tot interessante, door de overgevoelige tijdgeest van verboden woorden en *sensitivity readers* veroorzaakte conflicten. Dat boek heet *Liefde in het Derde Rijk*; Lenny vindt ‘joodse memmele’ (Jiddisch voor moedertje) niet meer kunnen, dat zou ‘een donker geklede vrouw’ moeten worden. Absurd? Michael stribbelt tegen, maar geeft toe. Hij mag zijn onsympathieke trekken hebben – hij is ‘een dronken lor, een mislukkeling, een alcoholist die vrouwen en kinderen in gevaar brengt’ – maar de verteller is toch blij dat hij zich over het pistool en dus hemzelf ontfermt.

Intussen heb ik, als lezer, het vernuftige spel van Driessen met toenemend plezier gevolgd. Ik dacht aan Jorge Luis Borges en Bioy Casares, dichterbij huis aan Daniel Kehlmann. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ik ook af en toe een ontevreden tegenstemmetje in mijn hoofd hoorde dat dingen mompelde als ‘spielerei’ en ‘loos technisch vertoon’, misschien ook wel omdat ik tijdens leetuurpauzes liveblogs ‘Oekraïne’ volgde. *Het licht aan het einde van de loop* eindigt met een *dea ex machina*, een meisje in zwartleren motorpak op een witte Yamaha. Toen liet dat stemmetje zich nog eens horen, nogal fel ditmaal, maar het pleit voor Martin Michael Driessen dat hij het op de laatste pagina’s andermaal het zwijgen oplegt.

Uit: *De Groene Amsterdammer* van 6 april 2022
www.groene.nl/2022/14

Groene.nl gebruikt cookies om het websitegebruik geanonimiseerd te analyseren en noodzakelijke functionaliteiten zoals inloggen mogelijk te maken. **Groene.nl** gebruikt geen cookies voor advertenties en deelt geen informatie met adverteerders of social media platformen. Meer informatie is beschikbaar in onze privacy- en cookieverklaring.

Sluiten